

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО
КОНСУЛЬТУВАННЯ

ПСИХОЛОГІЯ ТРАВМИ

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

*до курсу за спеціальністю 053 «Психологія» для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти*

ОДЕСА
ОНУ
2024

УДК 159.944.4:616-056.2(072)

ПЗ8

Укладач:

С. Л. Чачко, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психологічного консультування ФПСР Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

З. О. Кіреєва, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психологічного консультування ФПСР Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Н. В. Артюхіна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психологічного консультування ФПСР Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рекомендовано до видання вченою радою факультету психології та соціальної роботи ОНУ імені І.І. Мечникова.

ПЗ8 Психологія травми : [Електронний ресурс]: електрон. метод. рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи до курсу за спеціальністю 053 «Психологія» для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / уклад.: С. Л. Чачко. – Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2024. – 21 с. - _ МБ

Методичні рекомендації спрямовані на реалізацію завдань з вивчення дисципліни «Психологія травми». Методичні рекомендації містять тематику семінарських занять, завдання для виконання самостійної роботи, перелік питань для підсумкового контролю та рекомендовану літературу до курсу.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія».

УДК 159.944.4:616-056.2(072)

© Чачко С. Л., 2024

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	9
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	13
ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	15
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	17
ПОЛІТИКА КУРСУ	19

ВСТУП

Курс «Психологія травми» відноситься до циклу дисциплін за вибором професійного циклу підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія». В методичних рекомендаціях до курсу «Психологія травми» міститься тематика семінарських занять, завдання для виконання самостійної роботи, перелік питань для підсумкового контролю та рекомендовану літературу до курсу. В рамках курсу розглядається історія вивчення психології травми, здійснюється аналіз теоретичних і емпіричних досліджень з даної проблеми, висвітлюються сучасні погляди на це явище. Особлива увага приділяється диференціації понятійного апарату дисципліни, розкриваються причини виникнення психотравми, різновиди, механізми розвитку, структура та характерні прояви. Розгляд теоретичних моделей психотравми також виступає необхідною умовою для розуміння студентами основних засад організації психодіагностичної та психокорекційної роботи практичного психолога. Даний курс сприяє формуванню комплексних уявлень про феномен в професійній свідомості студентів та становленню їхньої професійної компетентності в сфері психотравматології. Підкреслюється, що в залежності від того, коли і наскільки якісно буде надана психологічна допомога, залежить ефективність подолання наслідків перебування в травмуючих ситуаціях.

Основною формою вивчення студентами курсу «Психологія травми» є відвідування лекційних та семінарських занять, які охоплюють своїм змістом сутність основних питань психології травми, а також самостійна робота студентів по вивченню рекомендованої літератури.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета ознайомити слухачів з основними поняттями і проблемами, пов'язаними з вивченням психології травми, що виникає у людини внаслідок перебування в негативних (напружених, кризових, екстремальних) ситуаціях; сформувати у студентів уявлення про сучасні та актуальні підходи до змісту понять психічної травми та травматичної ситуації; вчити використовувати в прикладних дослідженнях базові знання з області теорії та методології психологічної науки.

Завдання навчальної дисципліни «Психологія травми»:

- засвоїти понятійний апарат дисципліни, вивчити ознаки травматичної ситуації та психічної травми;
- сформувати здатність до аналізу теоретичних і емпіричних досліджень з проблеми психології травми в історичному контексті з метою формування комплексних уявлень про феномен в професійній свідомості студентів;
- розглянути теоретичні підходи до розуміння психічної травми як необхідної умови для розуміння причин, механізмів формування та феноменологічних особливостей явища, а також подальшого їх урахування в організації психодіагностичної та консультативної роботи практичного психолога;
- формування у студентів умінь і навичок, що допоможуть в майбутньому консультувати і надавати психологічну допомогу особам, що пережили травматичні ситуації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- основні поняття кризової психології; види, рівні реакцій на травматичну ситуацію, значення сімейного та інтерперсонального контексту при психологічних травмах, особливості переживання травматичного досвіду в дитячому віці;

- принципи та підходи, на яких мають ґрунтуватись психологічна діагностика, консультування, психологічна допомога і корекція осіб, що пережили травматичні ситуації;

- сутність основних психологічних проблем, з якими стикається психолог в роботі з особами, що пережили травматичні ситуації та шляхи їх розв'язання.

вміти:

- виділяти предмет та понятійні складові дисципліни «Психологія травми»;

- орієнтуватись в спектрі проблем, що виникають внаслідок травматичних ситуацій;

- обстежувати та надавати психологічні консультації особам, що пережили травматичні ситуації;

- орієнтуватися в науковій літературі, джерелах періодики, інтернет-ресурсах з метою самостійного пошуку і відбору інформації;

- вести дискусії на задану тему, висловлювати власну точку зору і доводити власні припущення з опорою на методологічні, теоретичні, практичні дані науки.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Поняття психічної травми та психотравмуючої ситуації

Тема 1. Психотравмуюча ситуація та її психологічні наслідки.

Поняття кризи, конфлікту, стресу. Поняття психотравмуючої ситуації. Її ознаки та різновиди. Історія вивчення психологічних реакцій на травмуючу ситуацію. Сприйняття травмуючої ситуації людиною. Види та рівні реакцій на травмуючу ситуацію. Динаміка психологічних реакцій при катастрофах.

Тема 2. Психічна травма.

Стрес, травматичний стрес та посттравматичний стресовий розлад. Поняття психічної травми. Особливості переживання психічної травми у дітей. Психодіагностика розладів, пов'язаних психічною травмою. Особливості психічних процесів і станів при психічній травмі. Індивідуальні особливості переживання психічної травми. Психічна травма і внутрішні конфлікти. Робота механізмів психологічного захисту (дисоціація). Аутодеструктивна поведінка і психічна травма. Консультування осіб, схильних до суїциду. Психологічні проблеми психолога при роботі з потерпілими від екстремальних ситуацій. Вторинний ПТСР психолога та його профілактика. Колективна травма. Соціально-стресовий розлад.

Змістовий модуль 2. Особливості травматичного досвіду в різних ситуаціях

Тема 3. Особливості травматичного досвіду в різних ситуаціях.

Психологічна підготовка до реального бою. Психологічні особливості комбатантів. Психологічні аспекти тероризму. Психологічні наслідки втягнення у деструктивний культ (секту). Стрес радіаційної загрози, його психологічні причини і наслідки. Поняття неперервної прихованої атомної паніки. Різновиди та психологічні наслідки насильства. Консультування дітей, що постраждали від насильства. Консультування жертв сексуального насильства. Консультування жертв сімейного насильства.

Тема 4. Психологічна допомога в травматичній ситуації та кризова інтервенція

Особливості діяльності психолога у вогнищі екстремальної ситуації, основні правила та принципи, піклування про себе. Психологічна допомога у кризових психологічних станах. Дебрифінг як метод роботи з потерпілими від екстремальної ситуації, особливості застосування, обмеження та протипоказання. Методи зняття психологічного напруження, робота з емоційними переживаннями потерпілих.

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Поняття психічної травми та психотравмуючої ситуації

Тема 1. Психотравмуюча ситуація та її психологічні наслідки

Питання для обговорення

1. Розмежування понять «криза», «конфлікт», «стрес».
2. Психотравмуюча ситуація як екстремальний стресор.
3. Історія вивчення проблеми психотравмуючих ситуацій.
4. Види та рівні реакцій на психотравмуючі ситуації.

Ключові слова: криза, конфлікт, стрес, травмуюча ситуація

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Ознайомитися з основними поглядами щодо розуміння проблеми психотравмуючої ситуації у житті людини. Засвоїти поняття про кризу, конфлікт, стрес, психотравмуючу ситуацію та пов'язані з ними реакції.

Завдання для самостійної роботи (підготовка рефератів, презентацій, виконання практичних завдань).

1. Теоретичні підходи до вивчення психотравмуючих ситуацій.
2. Стрес: розуміння, різновиди, прояви.
3. Фізіологія стресових реакцій.
4. Психологічна криза
5. Інтрапсихічний конфлікт: поняття та види

Рекомендована література: 3, 6, 7, 11.

Тема 2. Психічна травма

Питання для обговорення

1. Розмежування понять «стрес», «травматичний стрес», «психічна травма», «посттравматичний стресовий розлад».

2. Психотравма як наслідок травматичного стресу в різних напрямках сучасної психології

3. Психотравма та захисні механізми особистості.

4. Конструктивне та деструктивне розв'язання проблем в психотравмуючій ситуації.

5. Травма свідка, вікарна травма, психічне вигорання, втома від співчуття як наслідки надмірної емоційної залученості.

6. Колективна травма: причини та наслідки.

7. Культурна травма. Соціально-стресовий розлад.

Ключові слова: *травматичний стрес, психічна травма, психологічні захисти, вторинний травматичний стрес (ВТС), травма групи.*

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Ознайомитися з основними поглядами щодо розуміння психотравми. Засвоїти поняття про травматичний стрес, психічну травму, посттравматичний стресовий розлад та пов'язані з ними реакції. Розглянути захисні механізми особистості. Особливу увагу звернути на визначення ознак опосередкованої травматизації фахівців допомагаючих професій та необхідність піклування про себе. Розкрити феномени психічної травматизації, яка може охоплювати малі та великі групи людей.

Завдання для самостійної роботи (підготовка рефератів, презентацій, виконання практичних завдань).

1. Розуміння травми в психоаналізі.

2. Когнітивні концепції психічної травми.

3. Запобігання деструктивному розв'язанню проблем в психотравмуючій ситуації.

4. Травма вторинного травматичного стресу

5. Індивідуальна та колективна травма

Рекомендована література: 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10.

Змістовий модуль 2. Особливості травматичного досвіду в різних ситуаціях

Тема 3. Особливості травматичного досвіду в різних ситуаціях

Питання для обговорення

1. Бойовий стрес та його наслідки.
2. Психологія тероризму та жертв терористичних актів
3. Насильство, його різновиди та наслідки.

Ключові слова: комбатанти, терор, тероризм, насильство, страх, паніка, агресія

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Ознайомитися з особливостями переживання травматичного досвіду в різних ситуаціях. Засвоїти поняття про насильство та його різновиди. Особливу увагу звернути на психологічне, фізичне та сексуальне насильство. Розглянути особливості переживання бойового стресу і травми, тероризму, «атомної» паніки.

Завдання для самостійної роботи (підготовка рефератів, презентацій, виконання практичних завдань).

1. Психологічна підготовка та психологічна бойова готовність військових (ПБГ).
2. Особливості психологічного впливу деструктивних організацій, культів.
3. Психологічні особливості стійкості особистості до терористичної загрози.
4. Психологічне насильство: види, ознаки та наслідки.
5. Психологічна допомога жертвам насильства.

Рекомендована література: 1, 4, 6, 10.

Тема 4. Психологічна допомога в травмуючій ситуації та кризова інтервенція

Питання для обговорення

1. Робота психолога у вогнищі екстремальної ситуації.
2. Перша психологічна допомога.
3. Психогенії в екстремальних ситуаціях.
4. Дебрифінг: рекомендації та застереження.
5. Методи самопомоги до, під час та після дії стресора.

Ключові слова: психологічна допомога, екстремальна ситуація, дебрифінг, саморегуляція

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Ознайомитися з основними особливостями роботи психолога у вогнищі екстремальної ситуації, принципами та етапами надання першої психологічної допомоги (ППД). Засвоїти методи допомоги та самопомоги в залежності від параметрів взаємодії зі стрес-факторами.

Завдання для самостійної роботи (підготовка рефератів, презентацій, виконання практичних завдань).

1. Основні принципи надання психологічної допомоги в екстремальних ситуаціях.
2. Складові дебрифінгу як методу групової корекції.
3. Навчання методам саморегуляції до впливу стресора.
4. Самопомога в гострій стресовій ситуації.
5. Постстресова саморегуляція особистості.

Рекомендована література: 1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (10 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо).
Добре (8 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, послуговується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
Задовільно (7 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки.
Незадовільно з можливістю відпрацювання (6 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальний матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання самостійної роботи

<i>Вид</i>	<i>Максим. кількість балів</i>	<i>Критерії оцінювання навчальних досягнень</i>
Презентація (доповідь)	4	Відповідність змісту доповіді студента та/або оригінальність візуального представлення відповідному навчальному матеріалу.
Реферат	6	Здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.
Анотування наукових книг та статей	6	вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором; продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови.
Есе	2	Вміння студента стисло визначити ключові позиції, які викладені автором.
Практичне завдання	2	Самостійність та змістовність виконання практичного завдання. Його відповідність поставленим цілям.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття травмуючої ситуації. Її ознаки та різновиди.
2. Історія вивчення психологічних реакцій на травмуючу ситуацію.
3. Сприйняття травмуючої ситуації людиною.
4. Види та рівні реакцій на травмуючу ситуацію.
5. Динаміка психологічних реакцій при катастрофах.
6. Поняття кризи, конфлікту, стресу
7. Стрес, травматичний стрес та посттравматичний стресовий розлад.
8. Поняття психічної травми
9. Травма втрати
10. Основні положення теорії травми З. Фрейда
11. Уявлення К.-Г. Юнга про травму.
12. Уявлення О. Фенихеля про травму та можливості її подолання
13. Уявлення про травму Д. Калшеда
14. Уявлення О. Ранка про травму народження
15. Розуміння травматичного неврозу за А. Кардінером
16. Уявлення М. Горовіца про травму
17. Розуміння психотравми Н. Пезешкіаном, макро та мікротравми.
18. Травма та афект в роботах Г. Крістола
19. Уявлення Дж. Герман про травму та шляхи її подолання
20. Особливості психічної травми у дітей.
21. Особливості психодіагностики розладів, пов'язаних із психічною травмою.
22. Особливості психічних процесів і станів при переживанні психічної травми.
23. Індивідуальні особливості переживання психічної травми.
24. Психічна травма і внутрішні конфлікти.
25. Робота механізмів психологічного захисту.
26. Аутодеструктивна поведінка і психічна травма.

27. Психологічна травма як чинник адитивної поведінки
28. Консультування осіб, схильних до суїциду.
29. Психологічні проблеми психолога при роботі з потерпілими від екстремальних ситуацій.
30. Вікарна трама та її профілактика.
31. Соціально-стресовий розлад.
32. Поняття про міжпоколінну передачу травми
33. Поняття про культурну травму
34. Психологічна підготовка до реального бою.
35. Психологічні особливості комбатантів.
36. Психологічні аспекти тероризму.
37. Психологічні наслідки втягнення у деструктивний культ (секту).
38. Стрес радіаційної загрози, його психологічні причини і наслідки.
39. Поняття неперервної прихованої атомної паніки.
40. Різновиди та психологічні наслідки насильства.
41. Консультування дітей, що постраждали від насильства.
42. Консультування жертв сексуального насильства.
43. Консультування жертв сімейного насильства.
44. Особливості діяльності психолога у вогнищі екстремальної ситуації, основні правила та принципи.
45. Психологічна допомога у кризових психологічних станах.
46. Психологічна допомога в складних та екстремальних станах
47. Дебрифінг як метод роботи з потерпілими від екстремальної ситуації, показання та протипоказання.
48. Методи зняття психологічного напруження.
49. Робота з емоційними переживаннями потерпілих.
50. Загальні особливості психокорекційної роботи з психологічною травмою.
51. Особливості групової психокорекції в роботі з психологічною травмою.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Герман Д. Психологічна травма та шлях до видужання. Львів: Вид-во Старого Лева, 2015. 424 с.
2. Лозінська Н. (2019). Психотравма як наслідок травматичного стресу в різних напрямках сучасної психології. *Вісник Національного університету оборони України*, 50(2), 65–73. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2018-50-2-65-73>.
3. Наугольник Л.Б. Психологія стресу: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с.
4. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 160 с.
5. Чачко С.Л. Особистість і травма: метод. рек. до курсу: для студентів, що навч. за спец. «Психологія»; ОНУ ім. І.І. Мечникова, ІМЕМ, Каф. загальної психології та психології розвитку особистості. Одеса, 2017. 42 с.
6. Чачко С.Л. Посттравматичне зростання як реалізація особистісного потенціалу // Потенціал особистості та тенденції його реалізації в умовах трансформаційних змін у суспільстві: колективна монографія. Одеса: Фенікс, 2011. С. 345-371.
7. Когут О.О. Психологія стресостійкості особистості: Монографія. Кривий Ріг : Видавець Р. А. Козлов, 2021. 320 с.
8. Dashorst, P., Mooren, T. M., Kleber, R. J., de Jong, P. J., and Huntjens, R. J. C. (2019). Intergenerational consequences of the holocaust on offspring mental health: a systematic review of associated factors and mechanisms. *Eur. J. Psychotraumatol.* 10:1654065. <https://doi.org/10.1080/20008198.2019.1654065>
9. Drury, J., Carter, H., Cocking, C., Ntontis, E., Tekin Guven, S., and Amlôt, R. (2019). Facilitating collective resilience in the public in emergencies: twelve recommendations based on the social identity approach. *Front. Public Health* 7:141. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2019.00141>

10. Kalsched, D. The Inner World of Trauma: Archetypal Defences of the Personal Spirit. Routledge. 1996. 240 p.

11. Selye H. Stress without distress. Philadelphia, PA: J.B. Lippincott Co.1974. 171 p.

Додаткова

1. Безпальча Р. Запобігання торгівлі жінками та насильству в сім'ї: основи проведення тренінгів. Підручник з проведення тренінгів. К.: Winrock International, 2004. 156 с.

2. Гриневич Є.Г. Стан психічного здоров'я постраждалих внаслідок терористичного акту в м. Беслан: [Електроний ресурс] // Новини української психіатрії, 2007: <http://www.psychiatry.ua/articles/paper233.htm>.

3. Картрайт С., Купер К.Л. Стрес на робочому місці. Х.: Гуманітарний центр, 2004. 236 с.

4. Москалець В.П. Психологія суїциду. К.: Академвидав, 2004. 288 с.

5. Панок В. Г. Методичні підходи до надання психологічної допомоги потерпілим від техногенної катастрофи. Монографія. К., Центр соціальних експертиз і прогнозів, 1999. 106 с.

6. Профілактика психологічного насильства і маніпулювання свідомістю та розвиток критичного мислення в молодіжному середовищі. Матеріали міжнар. наук.- практ. конф., 27-28 травня 2004 року, м. Київ. К.: Український центр політичного менеджменту, 2005. 320 с.

7. Смирнов Б.А., Долгополова Е.В. Психологія діяльності в екстремальних ситуаціях. Х.: Вид-во Гуманітарний центр, 2007. 276 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. <https://lib.onu.edu.ua/>

2. <http://nbuv.gov.ua/>

3. <http://www.psychiatry.ua/>

4. <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>

5. <https://www.academia.edu/>

6. <https://www.researchgate.net/>

ПОЛІТИКА КУРСУ

<i>Політика щодо дедлайнів та перескладання</i>	Роботи, виконання і здача яких здійснюється з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання заліку можливе із дозволу деканату за наявності поважних причин або за письмовою заявою (апеляцією) здобувача до декана
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	Здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І.Мечникова http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf . У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.
<i>Політика щодо відвідування та записень:</i>	Відвідування практичних занять є обов'язковим компонентом оцінювання, що передбачає нарахування балів. За об'єктивних причин (напр., воєнний стан, епідемії, хвороба здобувача, стажування за академічною мобільністю та ін.) навчання може відбуватись дистанційно в он-лайн формі за графіком погодженим із викладачем.
<i>Мобільні пристрої</i>	Дозволяється використання мобільних пристроїв на

	<p>практичних заняттях за необхідності групової роботи у спеціальних Додатках.</p>
<p><i>Поведінка в аудиторії:</i></p>	<p>Всі здобувачі беруть активну участь у всіх заняттях: опитуваннях, дискусіях, під час практичних занять. Виконують всі навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми.</p> <p>Всі здобувачі повинні дотримуватимуться правил поведінки в аудиторії на засадах партнерських стосунків, взаємоповаги, взаємопідтримки та взаємодопомоги.</p>

Навчальне видання

ПСИХОЛОГІЯ ТРАВМИ

Електронні методичні рекомендації
до семінарських занять та самостійної роботи
до курсу за спеціальністю 053 «Психологія» для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти

Електронне практичне видання

Укладач

Чачко Світлана Леонідівна

В авторській редакції

Затвердж. авт. 2024. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 1,0 МБ.

Видавець і виготовлювач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12, Україна
Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.ua